

Sosyal Medya ve Akran Zorbalığı İlişkisi Bağlamında “Adolescence” Dizisinin Sosyolojik Analizi

→ Hatice OĞUZ ÖZGÜR* → Meyrem TUNA UYSAL**

Öz

Bu çalışma, dijital çağda ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal medya deneyimleri ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiyi sosyolojik bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, “Adolescence” adlı dört bölümlük mini dizi, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş; dizideki karakter etkileşimleri, sosyal medya kullanımları ve zorbalık sahneleri belirlenen tematik çerçeve doğrultusunda analiz edilmektedir. Çalışma kapsamında, zorbalık türleri, zorbalığın psikolojik ve sosyal sonuçları, sosyal medyanın bu süreçteki rolü, aile içi iletişimin etkisi ile fail, mağdur ve tanık dinamikleri değerlendirilmektedir. Buna göre çalışma bulguları, çocukların ve gençlerin gerçek yaşamlarındaki zorbalık eylemlerini sosyal medya aracılığıyla pekiştirdiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, sosyal medyada kullanılan emoji lerin, yorumların ve sembollerin çocuklar ve gençler arasında zorbalığı meşrulaştıran ya da görünmez kılan bir dile dönüştürdüğü gözlemlenmektedir. Dizi örneği üzerinden yapılan çözümlemeler, sosyal medyanın zorbalığı yalnızca görünür kılmakla kalmayıp aynı zamanda hızlandırıcı ve çoğaltıcı bir rol üstlendiğini; ailelerin ve eğitim kurumlarının ise bu süreçte yeterli farkındalık ve müdahale kapasitesine sahip olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, sosyal medya çağında ergenlik döneminde yaşanan zorbalık pratiklerini anlamak ve toplumsal farkındalık oluşturmak açısından önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Ergenlik, Akran Zorbalığı, Siber Zorbalık, İçerik Analizi

*Öğr. Gör. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, Türkiye

E-mail: haticeoguz@isparta.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5901-3488

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye

E-mail: meyremtuna@sdu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8910-8058

Oğuz Özgür, H., & Tuna Uysal, M. (2025). Sosyal Medya ve Akran Zorbalığı İlişkisi Bağlamında “Adolescence” Dizisinin Sosyolojik Analizi. TRT Akademi, 10(24), 444-471. <https://doi.org/10.37679/trta.1670889>

A Sociological Analysis of the Series “Adolescence” in the Context of The Relationship Between Social Media and Peer Bullying

→ Hatice OĞUZ ÖZGÜR → Meyrem TUNA UYSAL

Abstract

This study aims to examine the relationship between social media experiences of adolescents and peer bullying in the digital age from a sociological perspective. The study employs content analysis to examine the four-episode mini-series “Adolescence”, focusing on character interactions, uses of social media, and scenes involving bullying, all analyzed through a pre-determined thematic framework. The study addresses the following themes: types of bullying, the psychological and social consequences of bullying, the role of social media in these processes, the influence of family communication, and the dynamics among perpetrators, victims, and bystanders. The findings indicate that children and adolescents reinforce real-life bullying behaviors through social media platforms. Moreover, the use of emojis, comments, and symbols on these platforms creates a communicative code that renders bullying either normalized or invisible, contributing to the construction of an informal subculture among youth in digital spaces. The analysis reveals that social media not only makes bullying more visible but also functions as an accelerator and amplifier of these behaviors. Furthermore, it is observed that families and educational institutions often lack the awareness and intervention capacity to address these dynamics effectively. In this regard, the study offers significant insights into understanding bullying practices in adolescence within the context of digital media and aims to contribute to broader societal awareness.

Keywords: Social Media, Adolescence, Peer Bullying, Cyber Bullying, Content Analysis

1. Giriş

Ergenlik, bilişsel gelişim, kimliğin yeniden belirlenmeye çalışılması ve özerklik gelişimi gibi önemli değişimlerin yaşandığı gelişimsel bir dönemdir. Ergenlik ilerledikçe, gençler aileleriyle daha az, akranlarıyla daha fazla zaman geçirme eğilimindedirler (Elsaesser vd., 2017, s. 62). Ergenlik sürecindeki bireyler için akranlarıyla olan ilişkileri onların yaşamlarında hayati bir önem taşımaktadır. Ergen çocuklar, akranları ile olan ilişkilerinde sosyal beceriler geliştirerek akranlarının beğenisini kazanabilmek ve bir akran grubuna dâhil olabilmek için çaba sarfetmektedirler. Bu süreçte ergen çocukların akran grupları ile uzun bir süre birlikte zaman geçirmekte ve sosyalleşmektedirler. Ancak bu durum ergen çocukların sosyalleşme sürecine bir yandan olumlu katkılar sağlarken diğer yandan onların zorba davranışlara maruz kalmalarına ya da zorba davranışlar sergilemelerine de neden olabilmektedir. Zira ergen çocuklar okulda, akran grubunda, toplumsal çevrelerinde zorbalığı mağdur ya da fail olarak deneyimlemektedirler (Baştürk Akca vd., 2014, s. 18).

Ergenlerin yaşamlarında giderek daha belirgin hâle gelen çevresel bağlamlardan biri de dijital teknoloji ürünlerinden biri olan internettir. İnternet, ergenlerin çevrim içi kişiler arası şiddete karışması da dâhil olmak üzere risk almak için yeni platformlar sağlamaktadır (Elsaesser vd., 2017, s. 62). Özellikle internet aracılığı ile sosyal medya kullanımı ergen çocukların günlük yaşamlarının önemli bir pratiği hâline gelmektedir. Sosyal medya kullanımının “iletişim kurma, bilgiye kolay ulaşım, yeni bilgiler edinme, vb.” gibi olumlu yönleri bulunmakla birlikte “bağımlılık, şiddete maruz kalma vb.” gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Nitekim ergenlerin sosyal medya uygulamalarına kolay erişim ve yaygın kullanım durumu onların hem akranları hem de diğer kullanıcılar tarafından zorbalığa maruz kalmalarına yol açmaktadır (Craig vd., 2020, ss. 100-101). Bu bakımdan sosyal medya, bireyler için sadece bir iletişim aracı değil; aynı zamanda güç gösterimi, etiketleme, ifşa, dışlama gibi zorbalık pratiklerinin yeniden üretildiği bir platforma dönüşmektedir. Dolayısıyla sosyal medya uygulamalarının artmasıyla birlikte sosyal medyada zorbalığa maruz kalma durumu da her geçen gün artmaktadır.

Görüldüğü üzere günümüzde zorbalık biçim değiştirmekte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla ilerlemesiyle gençlerin bu teknolojileri amacı dışında kullanmaları sonucunda zorbalık ergen çocuklar arasında yeni ve daha tehlikeli bir boyut kazanmaktadır (Baştürk Akca vd., 2014, ss. 18-19). Bu zorbalık türü günümüzde siber zorbalık olarak dile getirilmektedir.

Dijital şiddetin en yaygın biçimi, siber zorbalıktır (Shariff ve Gouin, 2006, s. 27). Dijital teknoloji araçları kullanılarak yapılan siber zorbalık, sanal alanda hedef alınan bireyleri korkutmak, kızdırmak ya da utandırmak (tehdit edici mesajlar göndermek, utanç verici videolar yayınlamak, anonim hesaplar aracılığıyla başkalarına kötü mesajlar göndermek, vb.) amacıyla tekrarlanan kasıtlı davranışları kapsamaktadır (UNICEF, 2025). “Bir grup veya birey tarafından, elektronik iletişim biçimleri kullanılarak, kendisini kolayca savunamayan bir mağdura karşı tekrar tekrar ve zaman içinde gerçekleştirilen saldırgan, kasıtlı bir eylem” olarak ifade edilen siber zorbalık, teknolojiye erişimi olan her yaş grubundan bireyi etkileyebilmektedir (Patchin ve Hinduja, 2006, s. 152; Erdur-Baker ve Kavşut, 2007, s. 33; Giumetti ve Kowalski, 2022, s. 1). Buna göre bireyler “kısa mesajlar, e-postalar, sohbet odaları ve sosyal medya uygulamaları” dâhil olmak üzere birçok farklı teknoloji ürünleri aracılığıyla siber zorbalığa maruz kalabilmektedir (Giumetti ve Kowalski, 2022, s. 1).

Siber zorbalığa en fazla maruz kalan yaş gruplarından biri ergenlerdir. Zira ergenler dijital teknoloji ürünlerini diğer yaş gruplarına göre daha yoğun kullanmakta ve dolayısıyla siber zorbalığa daha fazla maruz kalmaktadırlar. Yapılan bir çalışmada (Shariatpanahi vd., 2021, s. 1) ergenlerin yaklaşık %30’unun siber zorbalığa maruz kaldığı, %31’inin siber zorbalık girişiminde bulunduğu ve %41’inin arkadaşlarının siber zorbalık yaptıkları tespit edilmiştir. Ergenlerin siber zorbalık deneyimlerini ve bunun sağlıkları üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmada ergenlerin yaklaşık %34’ünün siber zorbalık mağduru olduğunu ve %27’sinin de yılda en az bir kez siber zorbalık yaptığı belirtilmektedir (Albdour vd., 2019, s. 706). Farklı bir çalışmada (Mishna vd., 2010, s. 362) ise ergenlerin yaklaşık %50’sinin çevrim içi zorbalığa maruz kaldığı, %34’ünün de çevrim içi alanda zorbalık yaptığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte yine aynı çalışmada katılımcıların “dış görünüş, ırk, okul performansı, cinsiyet, cinsellik, aile, engellilik, vb.” konularda siber zorbalığa maruz kaldıkları dile getirilmektedir. Sosyal medya kullanımı ve siber zorbalık mağduriyeti arasındaki ilişkiyi ele almak üzere Kanada’daki ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik yapılan bir çalışmada (Sampasa-Kanyinga ve Hamilton, 2015, s. 704) ergenlerin yaklaşık %19’unun son 12 ayda siber zorbalığa maruz kaldığı ve cinsiyet bakımından ele alındığında bu durumun kız öğrencilerde daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmada sosyoekonomik bakımdan daha düşük bir konuma sahip, alkol ve

tütün kullanan kız öğrencilerin siber zorbalığa daha fazla maruz kaldıkları belirtilmektedir. Gençlerin sosyal medya platformlarındaki tutum ve davranışlarını anlamaya çalışan başka bir çalışmada da (Tripathi, 2017, s. 1) sosyal medyanın gençler için kontrolsüz bir güç alanı ve şiddet içeren bir platform olduğunu ele almaktadır. Yine aynı çalışmada gençler arasındaki gerçek yaşamdaki sokak şiddetinin sosyal medya aracılığıyla siber suç ve siber zorbalığa dönüştürüldüğü belirtilmektedir. Ergenlerin siber zorbalık deneyimlerini ele alan bir çalışmada (Li, 2007, s. 1777) ergenlerin yaklaşık %15'inin dijital iletişim araçlarını kullanarak zorbalık yaptıkları ve yaklaşık %26'nın da siber zorbalığa maruz kaldığı belirtilmektedir.

Siber zorbalık mağduru ergenler hem psikolojik hem de fiziksel sağlık bakımından olumsuz etkilenmektedir. Örneğin siber zorbalık mağdurları hem “stres, kaygı, depresyon, zorlukları, okulda kendini güvende hissetmeme ve korku, güçsüzlük, öz güven kaybı, üzüntü ve sosyal olarak geri çekilme” gibi psikolojik sorunlar hem de “uyku sorunları, sinirlilik, baş ağrısı, gerginlik, yorgunluk, iştahsızlık, üzüntü, cilt sorunları, mide rahatsızlığı/karın ağrısı ve yatak ıslatma” gibi fiziksel sorunlar yaşayabilmektedirler (Albdour vd., 2019, ss. 706-707). Yapılan bir çalışmada da siber zorbalığın sanal sosyal alanda gerçekleşirken, zorbalığın kolayca gerçek toplumsal alana diğer bir ifadeyle bir sınıfa yayılabildiği, sınıfın sosyal iklimini olumsuz etkileyebildiği ve öğrencilerin sınıftaki aidiyet duygusunu zayıflatabildiği belirtilmektedir. Bu durum onların zihinsel iyilik hâllerini bozabildiği gibi işlevlerini daha da engelleyebilmektedir (Rosenbaum ve Aizenkot, 2020, s. 1). Dolayısıyla siber zorbalık sonucunda ergenlerin sosyal yaşamının, okul performansının, fiziksel sağlığının ve psikolojik sağlığının bozulması, kişinin kendine zarar verme ve intiharı gibi olumsuz durumlarla karşılaşılma riski yaşandığı için endişe edici toplumsal bir sorun hâline dönüşmektedir.

Geleneksel zorbalığın çoğu okulda gerçekleşirken, siber zorbalığa maruz kalan ergenler daha çok bu zorbalığı evdeyken yapmaktadır. Hatta çocuklarının dijital teknolojik araçlara erişimi konusunda onlara aracılık yapan ebeveynler ergenlerinin evde internette geçirdiği zamanı ve bu ortamda mevcut olan olumsuz etkileşimlerin kapsamını pek önemsememektedir. Ancak siber zorbalığın evde yaygın olarak görülmesi ve ebeveynlerin bu araçlara erişim üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, çevrim içi kişiler arası şiddetin önlenmesinde ailenin rolünün önemi büyüktür (Han ve Demirtaş, 2020, s. 1149).

Nitekim ergenlerin sanal alandaki deneyimlerini izlemede karşılaştıkları zorluklara rağmen, ebeveynler siber zorbalığı önleme ve müdahale çabalarında kritik bir role sahiptir (Elsaesser vd., 2017, s. 63; Baştürk Akca ve Sayımer, 2017, ss. 14-15).

Yukarıda anlatılanlardan hareketle ergenlik dönemindeki bireyler için sosyal medya önemli bir gündelik yaşam pratiğine dönüşmüş durumdadır ve onların toplumsal yaşamlarını etkilemektedir. Bu doğrultuda söz konusu olguları konu alan medya ürünleri, sosyal medyanın ergenlik dönemindeki bireylerin yaşamlarına olan etkisini sosyolojik açıdan inceleyebilmek için araştırmacılara pratik bir gözlem alanı sunmaktadır. Sosyal medya, bireylerin kendilerini farklı kimlikler aracılığıyla inşa ettiği, ancak aynı zamanda bu platformlarda zorbalığa uğrama veya zorbalık yapma eğiliminde olduğu bir alan yaratmaktadır. Adolescence dizisi de tam olarak bu olguya odaklanan, günümüz toplumunda ergenlerin sosyal medya ile etkileşimi, akran zorbalığının dinamikleri ve aile ilişkilerinin bireyin davranışları üzerindeki etkilerini anlamak açısından dikkate değer bulunmaktadır.

Dijitalleşen dünyada ergenlerin sosyal medya ile kurduğu ilişkinin, onların sosyal deneyimlerini nasıl dönüştürdüğünü anlamak amacıyla yapılan bu çalışmanın önemli bir boşluğu dolduracağı hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, çalışma sadece bir medya içerik analizi değil, aynı zamanda çocukların ve gençlerin zorbalık deneyimlerini yönetme süreçlerine ışık tutarak, ebeveynler ve eğitimciler için de farkındalık yaratacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Çalışmada Adolescence dizisinin¹ bir nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi tekniği ile ele alınması amaçlanmaktadır. Bu yöntemin tercih edilme sebebi, medya ürünlerinin sunduğu anlatılar aracılığıyla toplumsal olguların sistematik biçimde çözümlenebilmesine olanak tanınmasıdır (Alanka, 2024). Bu kapsamda Adolescence dizisinin tercih edilmesinin temel nedeni, ergenlik döneminde sosyal medya ile şekillenen akran ilişkilerini, zorbalık biçimlerini ve aile dinamiklerini çarpıcı bir biçimde ele almasıdır. Dizi, gerçek zamanlı çekim tekniği ve sade anlatım diliyle, izleyiciye hem mağdurun hem failin

¹ Dizinin Künyesi: Yayın Yeri: Netflix, Yayın Yılı: 2025, Tür: Suç, Dram, Bölüm Sayısı: 4, Yönetmen: Philip Barantini, Yapımcılar: Jack Thorne, Stephen Graham, Oyuncular: Stephen Graham, Ashley Walters, Erin Doherty, Owen Cooper, Christine Tremarco, Faye Marsay, Amelie Pease

hem de tanığın iç dünyasına erişim imkânı sunmaktadır. Dizi bu özellikleriyle yüksek izlenme oranına sahiptir² ve sosyal medya platformlarında da yoğun etkileşim yaratmaktadır. Diğer yandan, dizide işlenen olayların gerçek bir vakadan esinlenerek kurgulanmış olması da bu çalışma için tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Nitekim bu durum çalışmanın sosyolojik bağlamda derinlikli analiz yapılmasına elverişli özgün bir anlatı zemini sunmaktadır. Karakterlerin sosyal medya kullanımı, dijital etkileşim biçimleri ve şiddet davranışları üzerinden geliştirilen olay örgüsü, içerik analizine konu olacak temaların sistematik biçimde gözlemlenebilmesine de olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, çalışma sosyal medya ve zorbalık arasındaki ilişkiyi sosyolojik bir bakış açısıyla ele alarak, dijital çağda çocukların ve gençlerin deneyimlerine dair derinlemesine bir analiz sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın temel hedefleri arasında; Adolescence dizisindeki zorbalık türlerini (siber zorbalık, sözel zorbalık, dışlanma vb.) belirlemek ve sınıflandırmak; sosyal medyanın zorbalık deneyiminde nasıl bir araç veya hızlandırıcı olarak kullanıldığını analiz etmek; zorbalık mağdurları ve faillerinin psikolojik, sosyal ve davranışsal dinamiklerini dizinin anlatı yapısı üzerinden incelemek; aile-çocuk etkileşiminin çocukların sosyal medya kullanımı üzerindeki etkisini değerlendirmek; dizinin sunduğu toplumsal mesajları sosyolojik kavramlarla ilişkilendirerek, gençlerin dijital dünyada karşılaştıkları tehlikeleri anlamlandırmak unsurları yer almaktadır.

Çalışma kapsamında içerik analizi ile Adolescence dizisinde ele alınan sosyal medya kullanımı, akran zorbalığı ve bu süreçlerin ergenler üzerindeki etkileri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Dizinin tüm bölümleri tekrarlı olarak izlenmiş, özellikle zorbalık ve sosyal medya etkileşimi içeren sahneler detaylı biçimde analiz edilmiştir. Dizide diyaloglar, betimleyici öğeler ve karakter etkileşimleri sistematik olarak not alınmış ve belirlenen kodların gruplanması yoluyla temalar geliştirilmiştir. Çalışmanın analiz süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir (Ültay, 2021):

- **Kodlama:** Dizi sahnelerinde geçen sosyal medya etkileşimleri, zorbalık biçimleri, aile iletişimi ve karakter dinamikleri gibi unsurlar incelenmiş, sahnelere özgü diyaloglar kodlanmıştır.

² Bknz: <https://www.bbc.com/news/articles/c62kyg00q71o>; <https://variety.com/2025/tv/news/adolescence-ratings-netflix-views-1236340680/>

- **Kategorilendirme:** Aynı anlama gelen veya benzer işlevleri olan kodlar bir araya getirilerek kategorik kümeler oluşturulmuştur.
- **Temalaştırma:** Elde edilen kodlar ve kategoriler literatürle uyumlu olacak şekilde ana temalar altında toplanmıştır.

Kodlama sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla üçüncü bir uzmandan görüş alınmış ve hemfikir olunan ifadeler üzerinden kodlama yapılmıştır. Geçerliliği sağlamak için ise sahne temelli doğrudan alıntılar/örneklendirmeler yapılarak literatürle ilişkilendirilmiştir.

2.1. Çalışmanın Sınırlılıkları

Medya çözümlemesine dayalı bu çalışma, tek bir dizi üzerinden yürütüldüğü için elde edilen bulgular, genellenebilirlik açısından sınırlı kalmaktadır. Adolescence dizisi, oluşturulduğu topluma özgü kültürel ve kurumsal kodları yansıtmakta olduğundan, farklı sosyokültürel bağlamlarda benzer çalışmaların tekrarlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca dizi anlatısının kurguya dayalı olması, gerçek yaşam pratiklerinden belli ölçüde sapma içerme potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, çalışma içerik analizi nitel yöntem ilkeleri doğrultusunda yapılandırılmış olsa da bu yöntemin doğası gereği araştırmanın yorumlayıcı konumu ön plandadır. Dolayısıyla elde edilen analizler, farklı araştırmacılar tarafından benzer yöntemle yeniden değerlendirildiğinde farklı yorumlar doğurma ihtimalini taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, daha geniş örneklem setlerine (farklı diziler, belgeseller, kullanıcı içerikleri vb.) dayalı karşılaştırmalı medya analizleriyle desteklenmeye açıktır.

2.2. “Adolescence” Dizisinin Kapsamı

Dizi, ergenlik dönemindeki çocukların sosyal medya etkisiyle şiddet ve zorbalığa yönelimine ilişkin gerçekliği çarpıcı ve radikal bir şekilde ortaya koymaktadır. Dört bölüm olarak yayınlanan bu dizi İngiltere’de 13 yaşında bir erkek çocuğun (Jamie Miller), okuldan tanıdığı akranı bir kız çocuğunu (Katie) bıçakla öldürmesi ekseninde yaşananları konu almaktadır. Dizi, “Aslında suçlu kim?”, “Bu neden yaşandı?”, “Önlenebilir miydi?” gibi temel sorulara odaklanmaktadır.

Dizinin ilk bölümünde olaylar polislerin cinayetle suçlanan Jamie’yi sabahın erken saatlerinde ailesinin evine yapılan baskınla tutuklamaları ile başlamaktadır. Polisler tarafından apar topar karakola götürülen Jamie, şaşkın ve kork-

muş bir hâlde masumiyetini açıklamaya çalışmaktadır. Babasının refakatinde gerçekleşen sorgulamada, Jamie'nin sosyal medya paylaşımları ve Katie (öldürdüğü kız) ile olan ilişkisi mercek altına alınmaktadır. Soruşturmanın sonunda, polis Jamie'ye Katie'yi öldürdüğünü gösteren güvenlik kamerası görüntülerini sunmaktadır.

İkinci bölüm, Jamie'nin okulunda geçmektedir ve dedektifler Bay Bascombe ile Bayan Frank'ın, Jamie ve Katie'nin sınıf arkadaşlarıyla görüşmelerini konu almaktadır. Bu süreçte, öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki kontrolünün zayıfladığı ve öğrencilerin cinayetle ilgili dedikodularla meşgul olduğu gözlemlenmektedir. Katie'nin yakın okul arkadaşı Jade, derin bir üzüntü ve öfke içindedir; Jamie'nin okul arkadaşı Ryan'ı Katie'nin ölümünden sorumlu tutarak ona saldırmaktadır. Dedektifler, Ryan'la yaptıkları görüşmelerde başlangıçta iş birliği görsele de cinayet silahı konusu açıldığında Ryan kaçmaya çalışmaktadır. Sonunda yakalanan Ryan, cinayette kullanılan bıçağın kendisine ait olduğunu itiraf etmekte ve suç ortaklığı nedeniyle tutuklanmaktadır. Dedektifler genel olarak okuldaki soruşturmalar sürecinde, öğrencilerin zorbalık ve şiddet davranışlarını normalleştirdiklerini, bunları eğlence ve popülerlik aracı hâle getirdiklerini, kendi aralarında dijital ortama da taşıdıkları ilginç bir iletişim dili geliştirdiklerini, dış görünüşün çocuklar arasında önemsendiğini, şiddete meyilli erkeklik anlayışının yaygınlığını gözlemlemektedirler. Bölüm, Eddie Miller'ın (Jamie'nin babası) Katie'nin öldürüldüğü yere çiçek bırakmasıyla sona ermektedir.

Dizinin üçüncü bölümü, 13 yaşındaki Jamie Miller ile klinik psikolog Briony Ariston arasındaki yoğun ve derinlemesine bir görüşmeyi merkezine almaktadır. Bu bölüm, Jamie'nin cinayetle suçlanmasının ardından yedi ay sonrasına odaklanmakta ve Briony'nin Jamie'yi psikolojik bakımdan değerlendirme sürecinin beşinci ve son seansını izleyiciye sunmaktadır. Bölüm boyunca, Jamie'nin duygusal dalgalanmaları ve Briony'nin profesyonel yaklaşımı arasındaki dinamik ilişki vurgulanmaktadır. Jamie, zaman zaman savunmacı, alaycı ve öfkeli tepkiler gösterirken, Briony sabırlı ve kararlı bir tutum sergilemektedir. Bu etkileşim, Jamie'nin suçunu ve altında yatan nedenleri anlamaya yönelik derinlemesine bir psikolojik inceleme sunmaktadır.

Dizinin dördüncü ve son bölümü, Jamie Miller'ın sınıf arkadaşını öldürmesinden on üç ay sonrasını konu almaktadır. Bu bölümde, Jamie'nin babası Eddie'nin 50. doğum günü sabahına odaklanılmaktadır. Görünürde

sıradan bir gün gibi başlayan bu sabah, ailenin yaşadığı derin travmanın izlerini taşımaktadır. Eddie ve eşi Manda, geçmişte yaşananları anlamlandırmaya çalışırken oğullarının nasıl böyle bir suçu işlediğini sorgulamaktadırlar. Bu süreçte, ebeveynler olarak kendi rollerini ve ihmallerini de değerlendirmektedirler.

Genel olarak Adolescence dizisi, ergenlik dönemindeki bireylerin birbirleriyle etkileşimleri sürecinde birtakım unsurların (sosyal medya kullanımı, aile içi dinamikler, sosyoekonomik durum vs.) etkisiyle ortaya çıkan akran zorbalığının çeşitli tezahürlerini ve bu dönemdeki bireyin psikososyal gelişimini derinlemesine işleyerek izleyicilere sarsıcı ve sorgulamayı teşvik edici bir anlatımla sunmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde, Adolescence dizisine yönelik gerçekleştirilen nitel içerik analizi sonuçları, çalışmanın amacı doğrultusunda oluşturulan tematik çerçeveye uygun biçimde sunulmaktadır. Temaları oluşturan kategori ve kodlar Tablo 1’de gösterilmektedir. Bölümün devamında her bir tema altında temsilci sahnelerle desteklenen bulgusal açıklamalara yer verilmektedir.

Temalar	Kategoriler	Kodlar
Zorbalık Türleri	Sözel Zorbalık, Siber Zorbalık, Fiziksel Zorbalık	“Aşağılama”, “Küçük Düşürme”, “Alay”, “Hakaret”, “İtme”, “Tükürme”, “Bıçaklama” vb.
Zorbalığın Sonuçları	Psikolojik Etkiler, İntikam ve Şiddet Döngüsü, Sosyal İzolasyon, Akademik Başarının Düşmesi	“İntikam”, “Yalnızlaşma”, “Okuldan Uzaklaşma”, “Başarı Notlarının Düşmesi” vb.
Sosyal Medyanın Rolü	Zorbalığın Hızla Yayılması, Anonimlik Sağlaması, Güç Algısı, Taklit ve Sosyal Baskı	“Çıplak Fotoğraf Yayma”, “Etiketleme”, “Hedef Gösterme”, “Olumsuz Yorum” vb.

Aile İletişiminin Etkisi	İhmal ve İletişimsizlik, Kontrol ve Baskı, Destekleyici Aile Dinamikleri	“Aileden Kopma”, “İletişimsizlik”, “Kontrol”, “Destek Olma” vb.
Fail, Mağdur ve Tanık Dinamikleri	Failin Psikolojik Motivasyonu, Mağdurun Direnç Göstermesi, Zorbalığa Tanık Olanların Tutumları	“Görmezden Gelme”, “Normalleştirme”, “Sessizlik” vb.

Tablo 1. Temaların Kapsamı

3.1. Zorbalık Türleri

Bu tema, dizide ön plana çıkan farklı zorbalık biçimlerini belirleyebilmek için oluşturulmuştur. Dizide her bölümde zorbalığın çeşitli biçimlerde tezahür ettiği görülmektedir. Özellikle akran zorbalığı kapsamında “sözel zorbalık, siber zorbalık, fiziksel zorbalık” eylemlerinin örnekleri görülmektedir.

Dizide örnekleri görülen okul ortamındaki sözel zorbalık davranışları hem öğrencilerin kendi aralarında hem de diğerlerine yönelik sergilenmektedir. Buna göre dizide öğrencilerin, öğretmenlerine, akranlarına ve hatta güvenlik güçlerine yönelik zorbalayıcı davranışlarda bulundukları görülmektedir. Bu davranışlar arasında küçümseme, aşağılama, dışlama ve tehdit sıklıkla yer almaktadır. Örneğin Jade’in öğretmenini kastederek “... gidebilir miyim bayan alt kademe?” şeklinde küçük düşürücü ifadelerde bulunması bu durumu destekler niteliktedir. Yine başka bir sahnede Adam’ın arkadaşlarının onun arkasından domuz sesi çıkarıp taklit yaparak sınıfta küçük düşürmeye çalışması ve Jade tarafından okul bahçesinde herkesin gözü önünde Katie’nin ölümüyle suçlanarak tartaklanan Ryan’ı diğer öğrencilerden birinin “Kızdan dayak yedin, sosis kafa!” diye alay ederek küçük alayıcı, dışlayıcı küçük düşürücü ifadelerde bulunması okul ortamında yaşanan sözel zorbalık davranışlarını gözler önüne sermektedir.

Dizinin ilerleyen kısımlarında polis sorgulaması sırasında Jamie’nin kendi sosyal medya hesabından beğendiği ve çekici bulduğu kadınlara ait görece pornografik görüntüleri paylaştığı ve bunlara agresif yorumlar yazdığının tespit edildiği sahneler yer almaktadır. Burada aynı zamanda Jamie’nin sos-

yal medya paylaşımlarına Katie tarafından damgalayıcı ve hedef gösterici yorumlar yapıldığı görülmektedir. Başka bir sahnede ise Katie’nin ve diğer kız öğrencinin çıplak fotoğraflarının sosyal medyada izinsiz paylaşıldığı Jamie’nin anlatımlarında anlaşılmaktadır. Bu sahneler dizide geçen siber zorbalık davranışlarını örneklendirmektedir. Görüldüğü üzere bu sahnelerde ergenler birbirlerini rahatsız eden, zorbalayan eylemleri sosyal medya aracılığıyla da gerçekleştirmektedirler.

Dizideki zorbalık türlerinden biri olarak fiziksel zorbalık davranışı da görülmektedir. Örneğin polisin kapalı devre kameralardan elde ettiği görüntülere göre Jamie, Katie’yi akşam saatlerinde gizlice takip etmekte ve bunun üzerine ikisi otoparkta tartışmaya ve itişmeye başlamaktadır. Bu tartışma sonucunda Jamie, Katie’yi bıçaklayarak ölümüne sebep olmaktadır. Dizide geçen başka bir fiziksel zorbalık örneği ise okul ortamında bulunan çocukların dedektifin (Bay Bascombe) oğlunun (Adam, 12-14 yaşlarında) yemekhanede tabağına ve onun üzerine çöp atmaları, onu tehdit ederek zorla para istemeleri ve onu tartaklamaları yer almaktadır.

3.2. Zorbalığın Sonuçları

Dizide zorbalık eylemlerinin mağdurlar ve failer üzerindeki etkilerini açıklayabilmek için bu tema oluşturulmuştur. Zorbalık davranışlarıyla ilgili hem fail hem de mağdur olan Jamie, kendisine yönelik olumsuz düşünceler içerisinde. Örneğin kendisinin çirkin olduğu ve çevresindekilerce beğenilmediği kanaatinde. Ayrıca suçu tespit edildiği için de korku ve endişe duymaktadır. Bunların yansıtıldığı sahneler, zorbalık davranışının bireydeki psikolojik etkilerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte dizide depresyon, kaygı, korku, utanç gibi duygusal tepkilerin zorba veya mağdur rolündeki diğer karakterler tarafından da sergilendiği görülmektedir.

Dizide zorbalığın sonuçlarından olarak intikam ve şiddet döngüsünün nasıl işlediğine dair sahneler de yer almaktadır. Bu sahnelerde mağdurun zamanla saldırganlık göstermeye başladığı ve intikam dürtüsüyle eyleme geçerek şiddet uyguladığı görülmektedir. Örneğin psikolog Briony ve Jamie arasında geçen konuşmalardan Jamie ve yakın arkadaşlarının okul ortamında ve sosyal medyada diğer çocuklar tarafından fiziksel ve sözel olarak zorbalığa maruz bırakıldıkları anlaşılmaktadır. Bu konuşmalar sürecinde Katie’nin de

benzer biçimde sosyal medya aracılığıyla zorbalığa uğradığı görülmektedir. Jamie de Katie'nin bu olayın ardından zayıf hissedeceğini düşündüğünü ve kendisini de zayıf olarak gördüğü için eşit konuma geldiklerini düşünmektedir. Bundan dolayı Jamie, Katie'ye birlikte fuara gitmeyi teklif etmektedir fakat Katie tarafından küçümsenerek reddedilmektedir. Ardından Jamie'nin Katie'yi sosyal medyadan gönderilere etiketleyici ve hedef gösterici yorumlar yazmak gibi zorbalama olayları devam etmektedir. Bu süreçte Jamie'nin Katie'yi korkutmak ve ondan intikam almak için ona zarar verdiği açığa çıkmaktadır.

Zorbalığı fail ya da mağdur olarak deneyimleyenler bunun bir sonucu olarak farklı biçimlerde sosyal izolasyon davranışları sergilemektedir. Dizide çeşitli sahnelerde zorbalanan ergenlerin yalnızlaştığı, okula gitmek istemediği, arkadaşlarıyla etkileşimi sınırlandırdığı görülmektedir. Örneğin ilk bölümden itibaren Adam'ın okula gitmemek için zaman zaman bahaneler ürettiği ve devamsızlık yaptığı, arkadaşlarıyla iletişiminin zayıf olduğu izlenmektedir. Benzer biçimde Jamie'nin işlediği suç sonrası arkadaşları tarafından dışlanması ve damgalanması, bireylerin zorbalık olayı sonrası nasıl etiketlendiğini ve yalnızlaştırıldığını göstermektedir.

Okul çağındaki çocuklarda zorbalık davranışlarına maruz kalmak ya da zorbalık yapmak akademik başarının düşmesine de sebep olmaktadır. Örneğin, ilk bölümde Jamie'nin polis sorgusu sırasında okul hayatına dair de bilgiler verilmektedir; öğretmenlerinden alınan bilgilere göre aslında başarılı bir çocuk olan Jamie'nin son bir yıldır davranış sorunları olduğu ve okul başarısının düşmeye başladığı ortaya çıkmaktadır.

3.3. Sosyal Medyanın Rolü

Dizinin de merkezinde yer alan sosyal medyanın ergenlerin zorbalık sürecinde nasıl bir işlev üstlendiği bu tema altında analiz edilmektedir. Sosyal medya aracılığıyla zorbalığın hızla yayılması, sosyal medyanın kullanıcılara anonimlik sağlaması ve bunun güç algısını oluşturması önemli işlevlerdir ve dizide çeşitli sahnelerde örneklendirilmektedir. Jamie'nin okulundan iki kızın çıplak fotoğraflarının dijital ortamda izinsiz yayılması ve neredeyse tüm okul arkadaşlarının bundan haberdar olması sosyal medyanın zorbalık davranışlarının yayılmasındaki işlevine örnektir. Yine farklı sahnelerde işlenen, Jamie'nin çevrim içi platformlarda sergilediği davranışlar (yaptığı paylaşım-

lar ve başkalarının gönderilerine yazdığı yorumlar), anonimlik ve sanal ortamın bireylere nasıl bir güç hissi verebileceğini ve bu durumun saldırgan davranışları nasıl teşvik edebileceğini göstermektedir.

Sosyal medyanın ergenlerin zorbalık davranışları üzerindeki bir diğer önemli işlevi taklit ve sosyal baskı oluşturulmasına olanak sunmasıdır. Dizide karakterlerin başkalarını sosyal medya aracılığıyla öğrenerek taklit edebildiği (başka bir karakter özelliğine sahipmiş gibi davranmak) veya zorbalık yapmak için grup baskısına boyun eğdiği de yer almaktadır. Örneğin psikolog Briony ve Jamie arasında geçen konuşmalardan, Jamie’nin sosyal medya ve akranları aracılığıyla şiddete meyilli bir erkeklik anlayışı geliştirdiği anlaşılmaktadır. Bu durum arka planda, sosyal medya ortamlarında genç erkekler arasında yaygınlaşan “erkeklığın kanıtlanması” baskısıyla ilişkilidir. Jamie, sanal ortamda beğeni kazanmak, güçlü görünmek ve grubun onayını almak için gerçekte olmadığı bir kimliği benimsemekte; bu da zorbalık içeren davranışları hem içselleştirmesine hem de yeniden üretmesine zemin hazırlamaktadır.

3.4. Aile İletişiminin Etkisi

Dizide ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkisinin zorbalık sürecine olan etkisini analiz edebilmek amacıyla bu tema oluşturulmuştur. Dizide yer verilen ebeveyn ve çocuk ilişkilerinde ihmal ve iletişimsizlik, kontrol ve baskı kategorileri ön plana çıkmaktadır. Bunlara ek olarak destekleyici aile dinamikleri de gösterilmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının zorbalığa maruz kaldığını veya zorbalık yaptığını fark etmemesi durumu aile iletişimi bakımından sarsıcı bir geçektir. Örneğin sahnelerden birinde Jamie’nin ebeveynleri arasında geçen konuşmalardan, çocuklarına yönelik ilgili ve yönlendirici olmakla birlikte kontrol edici ve mükemmeliyetçi davranışlar sergiledikleri anlaşılmaktadır. Fakat bununla birlikte Jamie’nin bilgisayar sahibi olduktan sonra odasına kapandığının ve aile üyeleriyle iletişiminin azaldığının farkındadırlar. Bu durum, Jamie’nin kendi duygularını bastırmasına, sürekli olarak onay arayışına yönelmesine ve sosyal ilişkilerde güç kazanmak adına zorlayıcı ya da saldırgan davranışlar geliştirmesine zemin hazırlamaktadır. Aile içindeki aşırı kontrol ve beklenti baskısı, bireyin dış dünyada kendini kabul ettirme çabasını radikal ve riskli biçimlerde ortaya koymasına neden olabilmektedir.

Başka bir sahnede okul ortamında zaman zaman arkadaşları tarafından çeşitli biçimlerde zorbalanan Adam ve babası dedektif Bascombe arasında geçen diyaloglardan, baba ve oğul arasındaki iletişimin güçlü olmadığı anlaşılmaktadır. Cinayetle ilgili delil toplamak için okul ortamında yaptığı araştırma sürecinde oğluya ve onun sınıf arkadaşlarıyla da konuşan Bascombe, oğlunun arkadaşlarıyla olan ilişkilerine hâkim olmamakla birlikte, ergenlerin kendi aralarında geliştirdikleri çevrim içi alt dili ve oğlunun daha önce zorbalığa uğrayıp uğramadığını bilmediğini fark etmektedir.

Bunlara rağmen bazı sahneler de destekleyici aile tutumlarının çocukları ile kurulan güven ilişkisini nasıl pekiştirdiğini göstermektedir. Örneğin Jamie'nin ailesinin çocuklarının cinayetle suçlanıyor olması durumunu şaşkınlıkla karşıladıkları ve Jamie'nin böyle bir davranışı kesinlikle yapmayacağı düşüncesinden hareketle onu sonuna kadar savunma sahneleri yer almaktadır. Bu örnek, destekleyici aile tutumunun önemini gösterse de dizinin ilerleyişinden anlaşıldığı üzere, aile içi iletişimin duygusal boyutta kalması, çocuğun dijital yaşamındaki riskleri fark etmede yeterli olmamaktadır. Aile içindeki empati ve güven, zorbalıkla baş etmede önemli bir kaynak olsa da etkili bir koruma ancak bu ilişkinin dijital farkındalıkla da desteklenmesiyle mümkün görünmektedir.

3.5. Fail, Mağdur ve Tanık Dinamikleri

Bu tema zorbalıkla çeşitli rollerle ilişen bireylerin durumlarını analiz etmek için oluşturulmuştur. Failin psikolojik motivasyonu, mağdurun direnç göstermesi, zorbalığa tanık olanların tutumları bu temanın analizini destekleyen kategorilerdir.

Dizinin başkarakterinin fail olmasının ardındaki psikolojik motivasyonu Jamie'nin psikolog ile konuşurken Katie tarafından beğenilme beklentisinin olduğunu açıkladığı sahnelerinden anlaşılmaktadır. Katie'nin onu reddetmesi hatta onu hem okulda hem sosyal medyada çeşitli söylemlerle zorbalaması Jamie'yi hırslandırmaktadır. Bu durum, Jamie'nin değer görme ve kabul edilme arzusu ile aşağılanma deneyimi arasındaki çatışmanın, onun saldırganlık potansiyelini tetiklediğini göstermektedir. Sosyal medya aracılığıyla maruz kaldığı dışlanma ve alay, Jamie'nin bastırıldığı öfke duygusunu körüklemektedir; bu da onun fail kimliğine yönelmesine zemin hazırlamaktadır. Böylece psikolojik kırılmalar, dışlayıcı sosyal deneyimlerle birleşerek şiddetin gerekçelendirildiği bir iç dünya yaratmaktadır.

Başka bir sahnede mağdur karakterinin zorbalığa karşı geliştirdiği savunma mekanizmaları (kaçma, karşılık verme, yetişkinlerden yardım isteme vb.) örneklendirilmektedir. Sosyal medyada “inel” diye etiketlenerek zorbalanan Jamie, kendisiyle benzer biçimde siber zorbalığa uğrayan Katie’nin zayıf anını kollayarak, aynı zorbalığı ona yaparak karşılık vermektedir. Bu durum, Jamie’nin doğrudan kaçınma ya da yardım isteme gibi pasif savunma stratejileri yerine, kendini koruma adına saldırganlığı tercih ettiğini ve mağdur konumundan fail pozisyonuna geçiş yaptığını göstermektedir.

Dizideki zorbalık eylemlerine tanık olanların ise zorbalık karşısında sergiledikleri normalleştirici, mücadele edici, umursamaz vb. tutumları ise Jamie’nin okuluna cinayetle ilgili delil toplamaya gelen dedektifler tarafından, öğrencilerin zorbalık olaylarını normalleştirdiklerinin anlaşılması sahneleleriyle örneklendirilmektedir. Gerek sosyal medyada gerek okul ortamında öğrencilerin birbirlerine yönelik zorbalama davranışları, oldukça sıradan ve eğlence aracı olarak karşılanmaktadır. Örneğin Katie’nin ölümünden Jamie’nin sorumlu olduğunu öğrenen sınıf arkadaşlarının, bu trajik olayı ciddiyetle ve korkuyla karşılamaları beklenirken, kendi aralarında alaycı tavırlarla ve kahkahalarla duruma tepki verdikleri izlenmektedir.

Bu durumdan daha da ilginç olanı ise Jamie’nin okulundaki öğretmenlerin ve okuldaki diğer personellerin de öğrencilerin birbirlerine yönelik zorbalık davranışlarını normalleştirmeleri ve bu davranışlara kayıtsız kalmalarıdır. Örneğin Adam (dedektifin oğlu) okul yemekhanesinde diğer öğrenciler tarafından para vermesi için tehdit edilirken o sırada oradan geçen bir öğretmen sözlü olarak öğrencileri basitçe uyarak ilerlemektedir. Nitekim dizide sahnelenen olaylardan hareketle burada öğretmenlerin kendi aralarındaki konuşmalardan okuldaki zorbalık eylemlerinden bıktıkları ve çözüm üretmek konusunda motivasyona sahip olmadıkları, idari olanaklarının da yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Başka bir sahnede, dedektif Bascombe’un oğlu Adam ile yaptığı okul konuşmasında, Adam kendisinin akran zorbalığına uğradığını ima ederek ve babasına olayların sosyal medya üzerinden anlaşılabilceğini söylemektedir. Instagram’daki yorumlar ve kullanılan alt kültür dili (emojiler, semboller, kelimeler) üzerinden Katie’nin Jamie’yi zorbaladığını açıklamaktadır. Babası bu dili anlamakta zorlanmakta ama daha sonra bunun ciddi bir zorbalık olduğunu görmektedir. Ardından durumu öğretmen Fenumore’a ve diğer

dedektif Frank'a bildirerek, Katie'nin aslında Jamie'ye siber zorbalık yaptığını belirtmektedir. Bunun üzerine öğrencilerle herkesten daha fazla zaman geçiren öğretmen de gençler arasındaki dijital iletişimi tam anlamadığını fark etmektedir. Görüldüğü üzere zorbalığın tanığı konumunda olan yetişkinler, sosyal medya üzerinden yapılan akran zorbalığının ve çevrim içi alt kültürlerin gençler üzerindeki etkilerini anlama konusunda zaman zaman yetersiz kalmaktadırlar.

4. Tartışma

Bu bölümde, Adolescence dizisine yönelik içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular, sosyolojik bir bakış açısıyla ve güncel literatür ışığında değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında belirlenen temalar aracılığıyla, dijital çağda sosyal medya kullanımının akran zorbalığı üzerindeki etkileri çok boyutlu olarak ele alınmakta; bireysel davranış örüntülerinin ötesinde, aile, okul ve çevrim içi topluluklar gibi sosyal bağlamların zorbalık pratiklerini nasıl şekillendirdiği tartışılmaktadır. Ayrıca, zorbalık rollerinin (fail, mağdur, tanık) dijital ortamda giderek akışkan hâle gelmesi, bu çalışmanın özgün katkılarından biri olarak tartışma sürecinin merkezinde yer almaktadır.

Bulgular, Adolescence dizisinde akran zorbalığının farklı biçimlerde tekrar eden bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Özellikle siber zorbalık örnekleri, sosyal medyanın gençler arasındaki etkileşimleri nasıl dönüştürdüğünü ve geleneksel zorbalık biçimlerini dijital ortama nasıl taşıdığını literatürdeki benzer çalışmalarla da uyumlu biçimde gözler önüne sermektedir (Erdur Baker ve Kavşut, 2007; Bayar ve Uçanok, 2012; Kocaşahan, 2012; Çelen vd., 2020; Oğuz Özgür ve Özkul, 2022; Mutlu Yılmaz ve Bahar, 2024). Bu bulgular, kimi araştırmacıların (Tokunaga 2010; Kowalski vd., 2014), dijital ortamdaki zorbalık biçimlerinin görünürlüğünü artırdığı, ancak aynı zamanda fail-mağdur rollerini belirsizleştirdiği yönündeki görüşleriyle de örtüşmektedir.

Dizide yer alan sahneler, özellikle sosyal medya üzerinden yapılan damgalama ve ifşa eylemleri ile siber zorbalığın yalnızca çevrim içi tacizle sınırlı kalmadığını; utandırma, teşhir ve dijital dışlama gibi çok katmanlı formlar aldığını göstermektedir (Vogels, 2022; Spadina ve Ljubic, 2023). Jamie'nin sosyal medya paylaşımlarına yapılan sert yorumlar, Katie'nin çıplak görüntülerinin yayılması gibi sahneler, ergenlerin çevrim içi ortamda maruz kal-

dıkları veya uyguladıkları zorbalıkların sadece bireysel bir mesele değil, aynı zamanda bir toplumsal iletişim biçimi hâline geldiğini göstermektedir (Alim, 2016; Glomb ve Liao, 2003).

Sözel ve fiziksel zorbalık örnekleri de dizide önemli yer tutmaktadır. Özellikle okul ortamında arkadaşlar arasında, hatta öğrencilerin öğretmenlere karşı kullandıkları küçümseyici dil, güç ilişkilerinin ve hiyerarşik yapıların akran grubu içinde nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir. Sözel şiddetin normalleşmesi, öğrencilerin hem eğlence aracı hem de sosyal kontrol mekanizması olarak zorbalığı kullanmaları, Olweus (1993)’un zorbalığa ilişkin “tekrarlayan ve kasıtlı zarara yol açma” tanımıyla doğrudan örtüşmektedir. Bu bağlamda dizi, zorbalık türlerinin yalnızca bireysel eğilimlerden değil, sosyal medyanın ve okul ortamındaki iletişim dinamiklerinin şekillendirdiği geniş bir kültürel zeminden beslendiğini göstermektedir (Livingstone ve Smith, 2014; Kowalski vd., 2014).

Dizideki göstergeler, sosyal medyanın yalnızca bir iletişim ve eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda zorbalığın üretildiği, yayıldığı ve görünmezleştiği bir alan olarak işlev gördüğünü göstermektedir (Yu vd., 2024). Jamie’nin ve arkadaşlarının sosyal medya paylaşımları, yorumlar üzerinden etiketlenmeleri, çeşitli dışlayıcı kavramlarla damgalanmaları, sosyal medyanın gençler arasında alternatif bir şiddet ve güç dili inşa ettiğini ortaya koymaktadır (Mengü ve Mengü, 2015; Zorlu, 2016; Molnar, 2022; Al-Tamimi, 2022).

Bu bağlamda sosyal medyanın genişleyen işlevi, Michel Foucault’un (2020) panoptikon kavramıyla ilişkilendirilerek açıklanabilir. Dizideki karakterler, çevrim içi platformlarda sürekli olarak birbirlerini gözetleme ve yargılama pozisyonundadır. Bu gözetim hâli, bireylerin davranışlarını sansürlemesine neden olmak bir yana, kimi zaman zorbalığın araçsallaştığı gösteri kültürünün bir parçasına dönüşmektedir (Papacharissi, 2010). Özellikle Jamie’nin sosyal medya üzerinden hedef gösterilmesi, kullanılan emojilerin bir anlam taşıması ya da yorumlardaki metaforik dil, bu gözetimin nasıl bir sosyal denetim aracına dönüştüğünü göstermektedir.

Ayrıca sosyal medya, yalnızca görünürlük sağlayan bir mecra değil; zorbalığın hızını ve etkisini artıran bir katalizör olarak da işlev görmektedir (Yemen, 2021). Katie’nin özel görüntülerinin izinsiz paylaşılması, dedikoduların sosyal medya aracılığıyla hızla yayılması gibi olaylar, Boyd (2014) ve Livin-

gstone (2012)'un gençlerin dijital ortamda karşılaştığı riskler üzerine yaptığı çalışmaları destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda, gençlerin sosyal medyada benlik sunumları ve akran ilişkileri sırasında mahremiyetin giderek silikleştiği, zorbalığın kolayca çoğaltılabildiği vurgulanmaktadır.

Bir diğer önemli boyut ise dizideki karakterlerin sosyal medya etkileşimlerinde “anonimlik ve güç algısı” ile hareket etmeleridir. Jamie'nin çevrim içi ortamdaki davranışları, bireyin sanal ortamda gerçek kimliğinden uzaklaşarak daha saldırgan bir karaktere bürünebileceğini göstermektedir. Bu durum, dijital ortamların bireylere fiziksel dünyada sahip olmadıkları bir güç ve özgürlük hissi kazandırdığına ilişkin literatürle örtüşmektedir (Suler, 2004; Tokgöz Bakıroğlu, 2013; Kaymaz ve Aytaç, 2024).

Dizideki karakterler arasında “maskülenlik”, “menosfer”, “dışlama” gibi sosyal medya diliyle örülmüş sembollerin yeniden üretildiği ve gençler arasında şiddete meyilli erkeklik anlayışlarının da yaygınlaştığı görülmektedir. Bu tür söylemlerin, bireyler arasında cinsiyet temelli güç ilişkilerini beslediği ve zorbalık için zemin oluşturduğu açıktır (Farrell vd., 2019; Baker ve Blumberg, 2024). Tüm bunlar, sosyal medyanın gençlerin dünyasında sadece bir sosyalleşme aracı değil; aynı zamanda zorbalığın yeniden üretildiği, güç ilişkilerinin kurulduğu ve duygusal şiddetin görünmezleştirildiği bir alan olduğunu ortaya koymaktadır (Jane, 2017; Malkoç, 2018).

Ulaşılan bulgular, ailelerin dijital çağda çocuklarının yaşadığı zorbalık deneyimlerinden büyük ölçüde habersiz olduklarını ve ebeveynlik rollerinin dönüşümüne yeterince uyum sağlayamadıklarını göstermektedir (Soldatova ve Rasskazova, 2016; Sasson ve Mesch, 2016; Sasson vd., 2023). Jamie'nin ailesi özelinde görüldüğü üzere, çocuk evde, fiziksel olarak “güvende” görünse de dijital alanda maruz kaldığı şiddet ve dışlanma, ebeveynler tarafından fark edilememektedir. Jamie'nin odasında saatler geçirmesi, bilgisayar başında olması ebeveynlerce “tehlikesiz” olarak yorumlanmakta, ancak bu aslında çocuğun izole olduğu, kontrolsüz bir dijital alanda zorbalıkla temas ettiği bir sürece işaret etmektedir. Bu durum, Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı (1979) ile de ilişkilendirilebilir. Aile, çocuğun gelişimini etkileyen mikrosistem içerisinde en etkili çevrelerden biridir. Ancak dizide aile içi mikro etkileşimin zayıflığı, çocuğun davranışları üzerindeki koruyucu etkiyi sınırlandırmaktadır. Özellikle dördüncü bölümde Jamie'nin ebeveynlerinin, çocuklarının bilgisayarla ne yaptığını bilmedikleri yönündeki ifadeleri, di-

jital ebeveynliğin eksikliğini göstermektedir. Literatürdeki benzer konulu çalışmalara göre çocukların dijital ortamdaki güvenlikleri için ebeveynlerin dijital yeterlilikleri önemli görülmektedir (Pekyürek, 2022; Tiryaki, 2023).

Benzer şekilde, dedektif Bascombe’un kendi oğluyla kurduğu iletişimdeki kopukluk da dikkat çekicidir. Oğlunun sosyal çevresini, zorbalık deneyimlerini veya dijital platformlardaki etkileşimlerini bilmemesi, ebeveynlerin dijital alanda çocuklarıyla ilgili sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getiremediklerini göstermektedir (Elsaesser vd., 2017). Livingstone ve Helsper (2008) da ailelerin çoğu zaman çocuklarının internet üzerindeki deneyimlerini anlama, yönlendirme ve sınırlandırma konusunda yetersiz kaldığını vurgulamaktadır. Ebeveynler çocuklarının çevrim içi deneyimlerini düzenlemek için çeşitli stratejiler benimsemekle birlikte bu stratejiler pek de etkili olmamaktadır.

Dizide ebeveynlerin çocuklarına yönelik beklentileriyle gerçeklik arasındaki uyumsuzluk da önemli bir tartışma alanı sunmaktadır. Jamie’nin babasının mükemmeliyetçi ve kontrolcü tavırları, çocuğun duygusal ihtiyaçlarını geri plana itmektedir. Babasının kendi ideallerine göre Jamie’yi yönlendirmesi, çocuğun kendi benliğini ifade etme imkânını sınırlamakta ve içsel baskı biriktirmesine neden olmaktadır. Bu durum, zorbalıkla karşılaşan bireyin, yaşadığı duygusal çatışmayı açıkça paylaşamaması ve yalnızlaşmasıyla sonuçlanmaktadır. Araştırmalar, ebeveynlerin aşırı kontrolcü ve baskıcı tutumlarının, ergenlerin depresyon ve anksiyete düzeylerini artırarak, onların duygusal ifadelerini kısıtladığını ve sosyal izolasyona yol açtığını göstermektedir (Cui vd., 2014; Chyung vd., 2021). Ayrıca, ebeveyn-çocuk arasındaki çatışmaların, ergenlerin problemleri davranışlar sergilemesine ve akran zorbalığına maruz kalma riskinin artmasına neden olmaktadır (Liang vd., 2023).

Dizide ebeveynlerin çocuklarını savunma ve koruma eğilimleri de vurgulanmaktadır. Özellikle Jamie’nin babasının, oğlunun suçsuz olduğuna olan inancı ve duygusal tepkileri, ebeveynlerin çocuklarına karşı besledikleri güveni ve bağlılığı göstermektedir. Ancak bu bağlılık, dijital çağda çocukların psikolojik ve sosyal durumlarını anlamak için tek başına yeterli olmamaktadır. Nitekim araştırmalar, duygusal bağlılığın güçlü olmasının, ebeveynin çocuğun dijital dünyasındaki deneyimlerini anlamadığı takdirde yeterli bir koruma sağlamadığını belirtmektedir (Kopuz vd., 2022; Söğütöller ve Başer, 2023).

Dizide aileler, çocuklarının sosyal medya kullanımı ve zorbalık deneyimlerine dair ya duyarsız ya da etkisiz müdahaleci roller üstlenmektedir. Bu durum, ebeveynliğin artık sadece fiziksel dünyaya değil, dijital ortama da uzanması gerektiğini; aksi takdirde çocuğun potansiyel sosyal ve psikolojik risklere açık hâle gelebileceğini göstermektedir.

Önemli bulgulardan biri de geleneksel olarak keskin şekilde ayrılan “zorbalık yapan-fail”, “zorbalığa uğrayan-mağdur” ve “tanık” rollerinin, dijital çağın karmaşık sosyal yapısında iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Jamie karakteri bu çoklu kimliği temsil eder niteliktedir. Dizide hem siber ve sözel zorbalığın mağduru hem de fiziksel zorbalığın faili olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, Sherin Bauman’ın (2013) siber zorbalık literatürüne kazandırdığı “akışkan roller” yaklaşımı ile doğrudan ilişkilidir. Bauman, dijital ortamların bireylerin farklı anlarda hem fail hem mağdur hem de tanık olabileceği esnek roller sunduğunu belirtir. Jamie’nin Katie tarafından aşağılanması, sosyal medyada “incel” olarak etiketlenmesi hem duygusal hem sosyal olarak örselenmesine neden olurken; bu süreç aynı zamanda onun şiddete yönelmesini ve faile dönüşmesini tetiklemektedir. Bu dönüşüm, zorbalık döngüsünün nasıl içselleştirildiğini gösteren çarpıcı bir örnektir. Zorbalıkla baş etmede yeterli duygusal destek ve yönlendirme alamayan bireylerin, şiddeti bir savunma biçimine dönüştürmesi, özellikle ergenlik döneminde sıkça rastlanan kırılğanlıkların bir sonucudur (Tian vd., 2019; Qian vd., 2022).

Öte yandan dizide tanık olan bireylerin (öğrenciler, öğretmenler ve ebeveynler) pasifliği dikkat çekicidir. Zorbalığa doğrudan müdahale etmeyen ya da bu davranışları “ergenlik normalleri” içinde değerlendiren tanıkların bu tutumu, “seyirci etkisi” (bystander effect) kavramıyla uyumludur (Latané ve Darley, 1970). Öğrencilerin alaycı tepkileri, zorbalığı destekleyen kahkahalar veya öğretmenlerin duyarsızlığı, bu tür şiddet biçimlerinin nasıl toplumsal olarak meşrulaştırıldığını ve sıradanlaştığını gözler önüne sermektedir (Ahn, Rodkin ve Gest, 2013). Ayrıca ergenlerin anlam dünyasının, yetişkinler tarafından yeterince anlaşılamadığı da dizide sıkça vurgulanmaktadır. Adam’ın babasına, sosyal medyada kullanılan sembollerin anlamlarını açıklaması ve bu dijital alt kültürün, zorbalığın araçsallaştırıldığı bir iletişim koduna dönüştüğünü göstermesi oldukça çarpıcıdır. Bu durum, çocuklar arasında kurulan dijital iletişim biçimlerinin yalnızca dilsel değil, aynı zamanda ideolojik

anlamlar taşıdığını göstermektedir. Bu tür dijital alt kültürler, gençler arasında cinsiyetçi ve baskıcı zihniyetlerin yayılmasına zemin hazırlayarak, çevrim içi zorbalığın artmasına yol açmaktadır (Harper, 2017; Guerra, 2020).

Sonuç olarak, dizide fail, mağdur ve tanık rollerinin hem birbirine geçtiği hem de birbirini etkilediği çok katmanlı bir yapı dikkat çekmektedir. Bu yapının doğru analiz edilebilmesi, yalnızca bireysel davranışların değil, toplumsal kültürün ve dijital etkileşimin bir bütün olarak değerlendirilmesini gerektirir.

5. Sonuç

Bu çalışma, dijital çağın ergenlerinin gündelik yaşamlarında ve sosyal medya aracılığıyla maruz kaldığı ya da uyguladığı zorbalık biçimlerini görsel bir anlatı olan Adolescence dizisi üzerinden inceleyerek literatüre çok boyutlu ve eleştirel bir katkı sunmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen bu çözümleme hem medya temsillerinin sosyolojik analizine katkı sağlamakta hem de sosyal medya ile akran zorbalığı arasındaki ilişkiyi kültürel kodlar ve gündelik yaşamdaki dönüşümler çerçevesinde yeniden değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Çalışmanın temel katkılarından biri, dijital iletişim ortamlarında fail, mağdur ve tanık rollerinin sabit değil; dinamik ve iç içe geçmiş biçimlerde yeniden üretildiğini göstermesidir. Genç bireylerin çevrim içi etkileşimlerinde rol geçişlerinin ne kadar akışkan olduğunu ortaya koyması, geleneksel zorbalık literatürünü sorgulayan özgün bir bakış açısı sunmaktadır. Bunun yanı sıra, sosyal medya dili, emojiler ve semboller aracılığıyla inşa edilen alternatif şiddet biçimleri ile “görünmeyen zorbalık” olgusuna dikkat çekilmesi, özellikle sosyoloji ve medya çalışmaları alanlarında hâlâ sınırlı yer bulan bir meseleye odaklanması açısından önemlidir.

Çalışmanın bir diğer önemli katkısı, aile ve okul bağlamlarının siber zorbalıkla mücadeledeki rollerine dikkat çekerek, ebeveynlerin ve eğitimcilerin bu mücadelede nasıl yetersiz kaldığını açık bir şekilde ortaya koymasıdır. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin sınırlılığı, eğitimcilerin müdahale etmedeki yetersizliği ve tanık bireylerin duyarsızlığı; sosyal çevrenin ergen birey üzerindeki etkisini yeniden tartışmaya açmaktadır.

Bu yönüyle çalışma, yalnızca akademik alana değil; aynı zamanda eğitimciler, aileler ve politika yapıcılar için de çeşitli pratik çıkarımlar sunmaktadır. Erken yaşta dijital medya okuryazarlığını geliştirmeye yönelik eğitim programlarının yaygınlaştırılması, ebeveynlerin dijital dünyaya dair farkındalıklerinin artırılması ve aile içi iletişim becerilerini destekleyen sosyal politikaların oluşturulması önemli görülmektedir. Ayrıca okullarda akran zorbalığına karşı bütüncül ve önleyici müdahale stratejilerinin geliştirilmesi elzemdir.

Gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik olarak; farklı yaş gruplarını, cinsiyetleri veya kültürel bağlamları karşılaştıran medya içerik analizleri yapılabilir. Ayrıca gençlerin sosyal medya deneyimleri ile zorbalık pratikleri arasındaki ilişki, kapsamlı nitel ve nicel araştırmalarla ampirik olarak test edilebilir. Eğitimcilerin ve ailelerin akran zorbalığı, siber zorbalık gibi konularda bilgi ve farkındalık düzeylerini ölçen çalışmalar ise bu alandaki uygulamalı bilgi birikimine önemli katkılar sunacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye %50 (1. Yazar), %50 (2. Yazar) oranında katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

Kaynakça

- Ahn, H. J., Rodkin, P. C., & Gest, S. (2013). Teacher-Student Agreement on "Bullies and Kids They Pick On" in Elementary School Classrooms: Gender and Grade Differences. *Theory Into Practice*, 52(4), 257-263. <https://doi.org/10.1080/00405841.2013.829728>
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64-84.
- Albdour, M., Hong, J. S., Lewin, L., & Yarandi, H. (2019). The impact of cyberbullying on physical and psychological health of Arab American adolescents. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 21, 706-715. <https://doi.org/10.1007/s10903-018-00850-w>
- Alim, S. (2016). Cyberbullying in the world of teenagers and social media: A literature review. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 6(2), 68-95. <https://doi.org/10.4018/IJCBPL.2016040105>

- Al-Tamimi, J. (2022). Language of Violence in Social Media: A Linguistic Cognitive Study. *Journal of Language Teaching & Research*, 13(2), 338-349. <https://doi.org/10.17507/jltr.1302.14>
- Baker, J., & Blumberg, F. C. (2024). Manfluencers and young men’s misogynistic attitudes: The role of social media use and online communities. *Sex Roles*, 90(5-6), 311-324. <https://doi.org/10.1007/s11199-024-01538-2>
- Baştürk Akca, E., Sayımer, İ., Balaban Salı, J., & Ergün Başak, B. (2014). Okulda siber zorbalığın nedenleri, türleri ve medya okuryazarlığı eğitiminin önleyici çalışmalarındaki yeri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 17-30.
- Baştürk Akca, E. & Sayımer, İ. (2017). Siber zorbalık kavramı, türleri ve ilişkili olduğu faktörler: Mevcut araştırmalar üzerinden bir değerlendirme. *Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 1-19. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.001.x>
- Bauman, S. (2013). Cyberbullying: What Does Research Tell Us? *Theory Into Practice*, 52(4), 249-256. <https://doi.org/10.1080/00405841.2013.829727>
- Bayar, Y., & Uçanok, Z. (2012). Okul sosyal iklimi ile geleneksel ve sanal zorbalık arasındaki ilişkiler: Genellenmiş akran algısının aracı rolü. *Turkish Journal of Psychology/Türk Psikoloji Dergisi*, 27(70), 101-114.
- Boyd, D. (2014). *It’s complicated: The social lives of networked teens*. Yale University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Chyung, Y. J., Lee, Y. A., Ahn, S. J., & Bang, H. S. (2021). Associations of Perceived Parental Psychological Control with Depression, Anxiety in Children and Adolescents: A Meta-Analysis. *Marriage & Family Review*, 58(2), 158–197. <https://doi.org/10.1080/01494929.2021.1941496>
- Craig, W., Boniel-Nissim, M., King, N., Walsh, S. D., Boer, M., Donnelly, P. D., ... & Pickett, W. (2020). Social media use and cyber-bullying: A cross-national analysis of young people in 42 countries. *Journal of Adolescent Health*, 66(6), 100-108. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.03.006>
- Cui, L., Morris, A. S., Criss, M. M., Houlberg, B. J., & Silk, J. S. (2014). Parental psychological control and adolescent adjustment: The role of adolescent emotion regulation. *Parenting*, 14(1), 47-67.
- Çelen, Ç. Çöp, E., Dinç, G. Ş., Hekim, Ö., Göker, Z. Sekmen, E. & Üneri, Öz. Ş. (2020). Çocuk psikiyatrisi polikliniğine başvuran ergenlerde akran zorbalığı ile siber zorbalık ve öfke ifade tarzlarının ilişkisi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 14, 108-118. <https://doi.org/10.12956/tjpd.2018.398>
- Elsaesser, C., Russell, B., Ohannessian, C. M., & Patton, D. (2017). Parenting in a digital age: A review of parents’ role in preventing adolescent cyberbullying. *Aggression and Violent Behavior*, 35, 62-72. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.06.004>
- Erdur Baker, Ö., & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31-42.

- Erdur-Baker, Ö. & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 31–42.
- Farrell, T., Fernandez, M., Novotny, J., & Alani, H. (2019). Exploring misogyny across the manosphere in Reddit. *Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science*, 87-96. <https://doi.org/10.1145/3292522.3326045>
- Foucault, M. (2000). Hapishanenin doğuşu (M. Ali Kılıçbay, Çev.). İmge Kitabevi.
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101314. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101314>
- Glomb, T. M., & Liao, H. (2003). Interpersonal aggression in work groups: Social influence, reciprocal, and individual effects. *Academy of Management Journal*, 46(4), 486-496. <https://doi.org/10.5465/30040640>
- Guerra, P. (2020). Under-Connected: Youth Subcultures, Resistance and Sociability in the Internet Age. İçinde Gildart, K., vd. (Ed.) *Hebdige and Subculture in the Twenty-First Century*. Palgrave Studies in the History of Subcultures and Popular Music. (ss. 207-230). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-28475-6_10
- Han, F., & Demirtaş, H. (2020). Geleneksel veya siber zorbalığa maruz kalmanın okula yabancılaşmaya ilişkin etkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1136-1152. <https://doi.org/10.17679/inuefd.753122>
- Harper, M. G. (2017). The online culture of cyberbullying: Examining the cycle of subcultures through media constructions of cyberbullying as a deviant youth internet phenomenon. (Yayın No. 10268485). [Yükseklisans Tezi] Windsor Üniversitesi.
- Jane, E. A. (2017). *Misogyny online: A short (and brutish) history*. SAGE Publications.
- Kashy-Rosenbaum, G., & Aizenkot, D. (2020). Exposure to cyberbullying in WhatsApp classmates' groups and classroom climate as predictors of students' sense of belonging: A multi-level analysis of elementary, middle and high schools. *Children and Youth Services Review*, 108, 104614. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104614>
- Kaymaz, F., & Aytaç, Ö. (2024). Çocuk sosyalleşmesi ve internet. İçinde T. Erdoğan (Ed.), *Sosyolojide Güncel Araştırmalar*, (ss. 53-77). Livre de Lyon.
- Kocaşahan, N. (2012). Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Akran Zorbalığı ve Sanal Zorbalık. (Yayın No. 31286797). [Yükseklisans Tezi] Balıkesir Üniversitesi.
- Kopuz, T., Turgut, Y. E. & Aktı Aslan, S. (2022). Dijital Ebeveynlik Tutumu ile Çocukların Güvenli İnternet Kullanımları Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 123-153. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1111996>
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073-1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>

- Latané, B., & Darley, J. M. (1970). *The unresponsive bystander: Why doesn't he help?* Appleton Century Crofts.
- Li, Q. (2007) New bottle old wine :A research of cyberbullying in schools. *Computers in Human Behavior*, 23, 1777-1791. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.10.005>
- Liang, C., Liu, J., Gao, Y. vd. (2023). Developmental Pathway from Childhood Abuse to Adolescent Peer Victimization: The Role of Rejection Sensitivity and Aggression. *J. Youth Adolescence*, 52, 2370–2383. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01833-3>
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599. <https://doi.org/10.1080/08838150802437396>
- Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies: the nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635–654. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12197>
- Livingstone, S., Haddon, L., & Görzig, A. (2012). *Children, risk and safety on the internet: Research and policy challenges in comparative perspective*. Policy Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgt5z>
- Malkoç, İ. B. (2018). *Siber kamusal alanda metalaşan kimlikler ve otosansür: Twitter örneği*. (Yayın No. 516238). [Yükseklisans Tezi] İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Mengü, M., & Mengü, S. (2015). Violence and social media. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 1(3), 211-228. <https://doi.org/10.30958/ajmmc.1-3-4>
- Mishna, F., Cook, C., Gadalla, T., Daciuk, J., & Solomon, S. (2010). Cyber bullying behaviors among middle and high school students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(3), 362-374. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01040.x>
- Molnar, L. I. (2022). “I didn't have the language”: Young people learning to challenge gender-based violence through consumption of social media. *Youth*, 2(3), 318-338. <https://doi.org/10.3390/youth2030024>
- Mutlu Yılmaz, N., & Bahar, H. H. (2024). İlkokulda Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 9(2), 102-120. <https://doi.org/10.52797/tujped.1528959>
- Oğuz Özgür, H., & Özkul, M. (2022). Risk toplumunda kuşakların yeni şiddet deneyimi: Dijital şiddet. *Turkish Studies*, 17(3), 551-568. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.62045>
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.1002/pits.10114>
- Papacharissi, Z. (2010). *A private sphere: Democracy in a digital age*. Polity Press.

- Patchin, j. W., & Hinduja, S. (2006) Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148-169. <https://doi.org/10.1177/1541204006286288>
- Pekyürek, M. F. (2022). Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik e-çeriklerin geliştirilmesi. (Yayın No. 31498074). [Yükseklisans Tezi] Bartın Üniversitesi.
- Qian, G., Wu, Y., Wang, W., Li, L., Hu, X., Li, R., ... & Dou, G. (2022). Parental psychological control and adolescent social problems: The mediating effect of emotion regulation. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 995211. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.995211>
- Sampasa-Kanyinga, H., & Hamilton, H. A. (2015). Use of social networking sites and risk of cyberbullying victimization: A population-level study of adolescents. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(12), 704-710. <https://doi.org/10.1089/cyber.2015.0145>
- Sasson, H., & Mesch, G. (2016). The Role of Parental Mediation and Peer Norms on the Likelihood of Cyberbullying. *The Journal of Genetic Psychology*, 178(1), 15-27. <https://doi.org/10.1080/00221325.2016.1195330>
- Sasson, H., Tur-Sinai, A., Dvir, K., Harel Fisch, Y. (2023). The Role of Parents and Peers in Cyberbullying Perpetration: Comparison among Arab and Jewish and Youth in Israel. *Child Indicators Research*, 16, 717-737. <https://doi.org/10.1007/s12187-022-09986-6>
- Shariatpanahi, G., Tahouri, K., Asadabadi, M., Moienafshar, A., Nazari, M., & Sayarifard, A. (2021). Cyberbullying and its contributing factors among Iranian adolescents. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 10(3), e112178. <https://doi.org/10.5812/ijhrba.112178>
- Shariff, S. ve Gouin, R. (2006). Cyber-dilemmas: Gendered hierarchies, new technologies and cyber-safety in schools. *Atlantis: Critical Studies in Gender, Culture & Social Justice*, 31(1), 27-37.
- Soldatova, G. U., & Rasskazova, E. I. (2016). Adolescent Safety on the Internet: Risks, Coping with Problems and Parental Mediation. *Russian Education & Society*, 58(2), 133-162. <https://doi.org/10.1080/10609393.2016.1214492>
- Söğütlüler, T., & Başer, E. (2023). Dijital Çağda Ebeveyn Olmak: Çocuk İzleyiciler ve Ekrandaki Şiddet Üzerine Bir Araştırma. *TRT Akademi*, 8(19), 814-845. <https://doi.org/10.37679/trta.1328304>
- Spadina, N., & Ljubic, S. (2023). Cyberbullying and digital exclusion as new forms of workplace mobbing. *Revija za evropsko pravo*, 25(2), 19-37. https://doi.org/10.56461/iup_rlr.2024.5.ch19
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), 321-326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Tian, Y., Yu, C., Lin, S., Lu, J., Liu, Y., & Zhang, W. (2019). Parental psychological control and adolescent aggressive behavior: Deviant peer affiliation as a mediator and school connectedness as a moderator. *Frontiers in Psychology*, 10, 358. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00358>

- Tiryaki, S. (2023). Riskler ve Olanaklar Arasında Dijital Ebeveynlik: Bibliyometrik Bir Analiz. TRT Akademi, 8(19), 746-765. <https://doi.org/10.37679/trta.1324472>
- Tokgöz Bakıroğlu, C. T. (2013). Sosyalleşme ve kimlik inşası ekseninde sosyal paylaşım ağları. Akademik Bilişim, 13, 1047-1054.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. Computers in Human Behavior, 26(3), 277-287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>
- Tripathi, V. (2017). Youth Violence and Social Media. Journal of the Social Sciences, 52(1-3), 1-7.
- UNICEF (2025). Cyberbullying: What is it and how to stop it. (Erişim Tarihi: 10.05.2025). <https://www.unicef.org/stories/how-to-stop-cyberbullying>
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 188-201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Vogels, E. A. (2022). Teens and cyberbullying 2022. Pew Research Center. (Erişim Tarihi: 01.04.2025) <https://www.pewresearch.org/internet/2022/12/15/teens-and-cyberbullying-2022/>
- Yemen, S. (2021). Şiddetin sosyal medya üzerinden yayılması: Emine Bulut cinayeti. (Yayın No. 716568). [Yükseklisans Tezi] Sakarya Üniversitesi.
- Yu, S., Ab Hadi, B., & Izyandiyana, S. N. (2024). Analysis of the Dissemination Mechanism and Influence of School Factors and Cyberbullying among Youth in China in the Post-Epidemic Personal Media Era. Pakistan Journal of Life & Social Sciences, 22(1), 1-15. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.1.001>
- Zorlu, Y. (2016). Medyadaki şiddet ve etkileri. Humanities Sciences, 11(1), 13-32. <http://doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.1.4C0200>